

III. Szakasz.

*A hitben való erőltetés vakság, gonoszság,
ostobaság.*

Ha nagy papok térítettek e világban, annak a volt az oka, hogy hatalmokat, jövedelmeket akarták kijebb terjeszteni, mivel ezen emberi igyekezettel semmi inkább nem ellenkezett, mint azoknak engedetlenségek, kik nekik, más hitben lévén, meg nem hajlottak. Mindenkor világi szándékból származik az uralkodó papságnak térítése; következőképpen gonoszság, mert idvezítésnek színe alatt földi hasznot, pénzt, hatalmat vadász. Vannak olyan nagy papok sokak közt, kik lelkekben valósággal megvakítottak és dühös búzgóságból térítenek. Ezeket szegényeket csak szánni kell s tőlük szaladni. A külső emberek nem annyira térítők akármely vallásban is, mint a belsők. Nem csudálhatod ezt, mert ők nem eszik azzal kenyereket, hogy a nem hiteken levő embereket üldözzék, gyűlöljék s kárhoztassák, térítsék, hol szóval, hol bottal, mint a lelkipásztorok. Ha találsz olyan embert, ki nyughatatlan térítő: hidd el, hogy tudatlan és ostoba is. Soha tanúlt, bölcs férfit nem láttál a térítésnek erőszakos lelkével felebarátjai közt dühösködni, sem ártatlanokat kárhoztatni.

Nem azért térítenek erővel a tudatlanok és gonoszok, hogy azoknak idvességeket szívből kívánják,

kiket üldöznek, utálnak, kárhoztatnak, csálnak; hanem azért, hogy nem szenvedhetnek előttök oly halandót, kik megvetik azt, kit ők tisztelnek és szentségnek tartanak. Mi emberek örökké kívánni szoktuk, hogy a mit mi tisztelünk, azt más is tisztelje és meg ne gyalázza. Mit tisztel valaki inkább, mint hitit? mit utáljon, üldözzön hát inkább, mint annak csúfolóit? Minden ellenkező hit csúfolni szokta a másikat, azért haragszik mindenik a másikra, vagy maga tiszteletire, vagy veszedelemre kívánván hozni azokat, kik törvényeit nem vallják. Te, akárki légy, ha édes szüleidet igazán szereted, meg nem gyűlölöd-e azokat, kik őket gyalázzák, csúfolják, utálják? Miért szereti minden ember a maga nemzetségét inkább, mint másokat? Azért, mert ő ebből származott. Micsoda részeg ostobaság lenne benned, tőlem azt kívánni, hogy a magam atyját megvetvén, a tiedet fogadjam atyámnak! Mi módon erőltethetsz arra is, hogy vallásomat a tiedért adjam? — Más ez, mondod, mert az által pokolba mégy, de az enyim által idvezülsz. Jól van. Bizonyítsd hát, hogy csak a te hited igaz. Keresztyének közt szólunk, kiknek hitek mind egy, mind más részen csudákon és természet szerint való józan okoskodással meg nem fogható dolgokon épült. E szerint természet szerint való emberi okoskodással meg nem győzhetsz, hanem csak bizonyságokkal, voksokkal, régiséggel tanítasz. Ha mondod, hogy hitednek igazságáru sokan irtak és azt sokan vallják; majd törökökhöz küldelek, kik Mahumetet még többen hiszik Isten emberének lenni, mint ti hiszitek a magatok szentjeit. Ha régiséget említesz: nézd zsidóinkat; régibb hitek van, mint nálad. Hiszed-e ezen okbul, hogy igazabbak nálad e részben? Csudáidat hordod elő, melyeket mind maga-

tok bizonyítotok, és a melyekből én soha egyet sem láthatok. Ha pedig megengeded okoskodásomat, mimódon téríthetsz hozzád isteni különös munka nélkül? Ha kálvinista vagyok, hogy hiteted el velem a római öreg pápa-püspöknek csalhatatlanságát? A szent írásbul, melyben sem conciliumot, sem pápa nevet nem találsz? Mikor két pápa volt, melyet közületek sem tagad senki, mivel magatok íjátok, és egyik pápa feljülkapván a másikon, conciliumot hirdetett, melynek fején ülén közakarattal a másikat antipápának, ördögösnek mondotta; mikor az elkárhoztatott ismét segedelemre kapott, üldözőit elkergette, tanácsot rendelt és amazt ő is antipápává, ördögfiává tette, mondd meg melyik volt közülok csalhatatlan? mert mindenik papi szent gyűlésfejeképpen végezett és nem magában egyedül. (Hányszor voltak pedig pápák egyszerre ketten, sőt hárman is.) Misét, bőjtöt, úgy hogy tojást, vizát, vidrát, békát, szárcsát, tejet, vaját, tésztát ehessen, mimódon bizonyítod meg a Bibliából? Hol vannak ott szenteknek imádása, csudálatos képei? Hol van a papok gazdagsága? Hol az utolsó kenet? Hol a papi nőtelenség? Hol az olvasó? Hol a Krisztus testének, isteni-emberi természetével való megétele? Hol bizonyítod ezeket a szentírásbul? Hol van a purgatoriuusra hagyott sok pénz? és hol van a misének párja egy forintra szabva? Hol van kapuczinus, karmelita néma barát, ki azzal dicsőíti istenét, hogy megnémül, kopaszon jár, a kapuczinus fabocskort fűz, hogy abban hatalmas ura gyönyörködjön. Lásd, mimódon bizonyítod ezt mind a szentírásbul, ha hitemet a szerint kívánod felállítani.

Ha arianus vagyok, és szentháromságot nem hiszek: bajod lesz velem okoskodni. Ha egy arianus

szentírást olvas és magyaráz, vagy tisztel, de szentháromságot még sem hiszen, tehát részeg eszétlenségén nevetni lehet, mivel szentírásbul szentháromság nélkül okoskodni, hinni nem lehet. A ki szentháromságot nem hiszen, annak a szentírást is mesévé kell tenni.

Ha valakit olyat akarsz téríteni, ki a szentírást Istentül beszélt könyvnek nem hiszi, csudát nem enged: mondd meg, mi módon adhatsz néki hitet Isten lelke nélkül, csak természet szerint való okoskodásbul? Látod, hogy a hitnek dolga Isten akaratja, és hogy azoknak nincsen elég eszek, kik a lelkeket valásra erőltetik. Soha sem fogja néked egy Voltér elhinni, hogy a világnak Istenét emberek, mint embert, megölhették s keresztfára akaszthatták.

